

Lieta C-37/19

**Lūguma sniegt prejudiciālu nolēmumu kopsavilkums saskaņā ar Tiesas
Reglamenta 98. panta 1. punktu**

Iesniegšanas datums:

2019. gada 21. janvāris

Iesniedzējtiesa:

Corte suprema di cassazione (Itālija)

Datums, kurā pieņemts iesniedzējtiesas nolēmums:

2018. gada 27. novembris

Prasītāja:

CV

Atbildētāja:

Iccrea Banca SpA Istituto Centrale del Credito Cooperativo

Pamatlietas priekšmets

Kasācija par apelācijas instances tiesas spriedumu, kurā ir atzīts, ka prasītājam nav tiesību uz kompensāciju par ikgadēju apmaksātu atvaļinājumu, kuru tā nav varējusi izmantot tās prettiesiskās atlaišanas dēļ.

Lūguma sniegt prejudiciālu nolēmumu priekšmets un juridiskais pamats

Valsts tiesiskā regulējuma un atbilstošās interpretācijas judikatūrā, kas nepieļauj izmaksāt kompensāciju par uzkrāto ikgadējo atvaļinājumu, kurš nav ticis izmantots ar darba devēju saistītu iemeslu dēļ (ar galīgu tiesas spriedumu par prettiesisku atzītās atlaišanas dēļ), konkrēti, attiecībā uz laikposmu starp atlaišanu un atjaunošanu darbā, iespējamā neatbilstība Eiropas Savienības tiesībām.

LESD 267. panta otrā daļa.

Prejudiciālais jautājums

Vai Direktīvas 2003/88 7. panta 2. punkts un Eiropas Savienības Pamattiesību hartas 31. panta 2. punkts, tos skatot arī atsevišķi, ir jāinterpretē tādējādi, ka tie nepieļauj tādas valsts tiesību normas vai praksi, saskaņā ar ko, izbeidzot darba tiesiskās attiecības, darbiniekam nav tiesību uz kompensāciju par uzkrāto un neizmantoto atvaļinājumu (un par tādu juridisku institūtu kā tā dēvētās “atcēlās svētku dienas”, kas pēc būtības un funkcijām ir pielīdzināms ikgadējam atvaļinājumam), apstākļos, kad pirms darba tiesisko attiecību izbeigšanas darbinieks nav varējis izmantot atvaļinājumu darba devēja prettiesiskās rīcības dēļ (atļaišana, kas ar galīgu valsts tiesas spriedumu ir atzīta par prettiesisku, uzdodot atjaunot darba tiesiskās attiecības ar atpakaļejošu spēku), tikai attiecībā uz laikposmu starp darba devēja rīcību un vēlāko atjaunošanu darbā?

Atbilstošās Eiropas Savienības tiesību normas

Eiropas Savienības Pamattiesību harta: 31. panta 2. punkts.

Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīva 2003/88/EK (2003. gada 4. novembris) par konkrētiem darba laika organizēšanas aspektiem: 7. un 17. pants, ņemot vērā 4. un 5. apsvērumu.

Atbilstošās valsts tiesību normas

Itālijas Republikas Konstitūcija [*Costituzione della Repubblica italiana*]: 36. panta 3. punkts, saskaņā ar kuru: “Darba ņēmējam ir tiesības uz iknedēļas atpūtu un apmaksātu ikgadēju atvaļinājumu, un viņš nevar no tiem atteikties”.

2003. gada 8. aprīļa Leģislatīvais dekrēts Nr. 66, Direktīvas 93/104/EK un Direktīvas 2000/34/EK par konkrētiem darba laika organizēšanas aspektiem īstenošana [*Decreto legislativo 8 aprile 2003, n. 66, Attuazione delle direttive 93/104/CE e 2000/34/CE concernenti taluni aspetti dell'organizzazione dell'orario di lavoro*]; 10. pants, saskaņā ar kuru apmaksātā ikgadējā atvaļinājuma laikposmu nevar aizstāt ar atbilstošu kompensāciju par neizmantoto atvaļinājumu, izņemot gadījumus, kad darba attiecības tiek pārtrauktas.

Faktisko apstākļu norises laikā piemērojamais 2000. gada 7. decembra Valsts darba koplīgums Kooperatīvā kredīta bankām un Lauksaimnieku un amatnieku kasēm [*Contratto collettivo nazionale di lavoro (CCNL) per le Banche di Credito Cooperativo, Casse Rurali ed Artigiane*]:

- 52. pants, saskaņā ar kuru: “Tiesības uz atvaļinājumu ir neatsaucamas. [...] Darba attiecību izbeigšanas gadījumā darbinieks, kurš nav pilnībā vai daļēji izmantojis kārtējā kalendārā gadā uzkrāto atvaļinājumu, [...] ir tiesīgs saņemt kompensāciju, kas atbilst algai par neizmantotajām atvaļinājuma dienām”.

Prombūtnes no darba gadījumā pienākošos atvaļinājuma laiku samazina par tik divpadsmitdaļām, cik ir pilni prombūtnes mēneši [..]”.

- 53. pants, saskaņā ar kuru atvaļinājuma un/vai brīvdienu dienas par “atceltajām svētku dienām”, kuras netika izmantotas kalendārā gada laikā, apmaksā pamatojoties uz pēdējo atalgojumu, kas ir saņemts attiecīgajā gadā.

Īss pamatlietas faktisko apstākļu un tiesvedības izklāsts

- 1 Persona CV, *ICCREA Banca* (turpmāk tekstā – “*ICCREA*”) darbiniece, 2002. gada 11. jūlijā tika atlaista kolektīvās atlaišanas procedūrā.
- 2 Pēc personas CV iesniegtā prasības pieteikuma *Tribunale di Roma* [Romas tiesa] uzdeva atjaunot to darbā un 2003. gada 6. oktobrī tā atsāka strādāt.
- 3 Tajā pašā dienā *ICCREA* atstādināja personu CV no darba, pieprasot veikt dažus medicīniskus izmeklējumus par tās fizisko piemērotību uzticēto pienākumu veikšanai.
- 4 Ar 2003. gada 13. oktobra/15. novembra vēstuli *ICCREA* atkal atlaida personu CV no darba ar tūlītēju iedarbību un atbrīvojot to no darba pienākumu veikšanas uzteikuma termiņa laikā.
- 5 Iepriekš minētās atlaišanas vēlāk tika atzītas par prettiesiskām ar spriedumiem, kas ir kļuvuši galīgi, un persona CV tika atkal atjaunota darbā.
- 6 Pēc tam persona CV lūdza *Tribunale di Roma* likt *ICCREA* izmaksāt kompensāciju par uzkrāto un neizmantoto atvaļinājumu attiecīgi par 2003. gadu un 2004. gadu. Šajā lietā termins “atvaļinājums” nozīmē ikgadējā apmaksātā atvaļinājuma un brīvdienu dienu par atceltajām svētku dienām summu, jo valsts tiesībās pēc būtības un funkcijām tās ir pilnībā pielīdzināmas atvaļinājumam.
- 7 *ICCREA* apstrīdēja minētos maksājuma pieprasījumus, kurus *Tribunale di Roma* noraidīja, piespriežot personai CV atlīdzināt tiesāšanās izdevumus.
- 8 Persona CV iesniedza apelācijas sūdzību *Corte di appello di Roma* [Romas apelācijas tiesā], kas to noraidīja, tostarp atzīstot:
 - ka ir jāizslēdz darba līguma uzteikuma faktiskā efektivitāte, tādējādi “nenostrādāto” uzteikuma termiņa laiku nevar iekļaut atvaļinājuma aprēķinā;
 - ka tādēļ tai nepienākas nekāda kompensācija par uzkrāto un neizmantoto atvaļinājumu par laikposmu starp atlaišanu un atjaunošanu darbā: jo kompensācija ir obligāti saistīta ar “neizlieto atpūtu”, kas konkrētajā gadījumā tomēr nav notikusi, jo persona CV nav strādājusi tajā laikposmā, un

- ka šajā saistībā nav svarīgs apstāklis, ka, kaut arī persona CV piedāvāja darba devējam veikt savus darba pienākumus, praksē tā nav varējusi strādāt, jo darba devējs atteicās saņemt tās darba pienākumu izpildi (šajā nozīmē *Corte d'appello* atsaucas uz *Corte suprema di cassazione* [Augstākās kasācijas tiesas] judikatūru, kas ir izteikta 2008. gada 8. jūlija spriedumā Nr. 18707; 2000. gada 23. oktobra spriedumā Nr. 13953; 2000. gada 5. maija spriedumā Nr. 5624).
- 9 Par minēto spriedumu persona CV iesniedza kasācijas sūdzību iesniedzējtiesā.

Pamatlietas pušu galvenie argumenti

- 10 Pirmkārt, persona CV apgalvo, ka, interpretējot uzteikuma iedarbību kā obligātu un nevis faktisku iedarbību, *Corte d'appello* esot pieļāvusi kļūdu tiesību piemērošanā.
- 11 Minētās kļūdainās interpretācijas dēļ *Corte d'appello* neesot atzinusi tās tiesību strādāt uzteikuma termiņa laikā un neatzina, ka tai pienākoties šī laikposma laikā uzkrātās tiesības uz atlīdzību kā šajā gadījumā tiesības uz kompensāciju par uzkrāto un neizmantoto atvaļinājumu.
- 12 Turklāt *Corte d'appello* neesot ņēmusi vērā apstākli, ka persona CV nepieņēma *ICCREA* piedāvāto kompensāciju par uzteikuma termiņa laikposmu, bet turpretī piedāvāja veikt savus darba pienākumus, bet darba devējs nav ļāvis to darīt, jo nevis atjaunoja viņu darbā kā tam lika *Tribunale*, bet vispirms atstādināja, un tad atlaida no jauna.
- 13 Tā kā gan pirmā, gan atkārtotā atlaišana tika atzītas par prettiesiskām ar spriedumiem, kas ir kļuvuši galīgi, persona CV iesniedzējtiesā izvirzīja jautājumu, vai prettiesiskas atlaišanas gadījumā darbiniekam pienākas kompensācija par atvaļinājumu, kas būtu uzkrājies laikposmā starp atlaišanu un atjaunošanu darbā, ja uzņēmums neatlaistu darbinieku.
- 14 Šajā saistībā, ņemot vērā, ka *Corte d'appello* atzītā uzteikuma obligātā iedarbība izriet no *Corte suprema di cassazione* judikatūras pieejas – kas ir pretēja citai šīs pašas *Corte* pieejai, kas norāda uz faktisko iedarbību – persona CV lūdz uzdot Eiropas Savienības Tiesai jautājumu par apskatāmo valsts tiesību un judikatūras atbilstību Savienības tiesībām.

Īss lūguma sniegt prejudiciālu nolēmumu motīvu izklāsts

- 15 Iesniedzējtiesa norāda, ka galvenais strīdus jautājums šajā tiesvedībā ir, vai darbiniekam ir tiesības uz apmaksu par uzkrāto, bet darba devēja rīcības dēļ neizmantoto atvaļinājumu attiecībā uz laikposmu starp atlaišanas dienu un faktiskas atjaunošanas darbā dienu.

- 16 Pirmkārt, iesniedzējtiesa formulē dažus apsvērumus par Savienības tiesībām un judikatūru, kas, pēc tās domām, ir jāņem vērā izskatot šo jautājumu.
- 17 Saskaņā ar pastāvīgo Savienības tiesību judikatūru ES Pamattiesību hartas (turpmāk tekstā – “Harta”) 31. panta 2. punktā paredzētās tiesības uz apmaksātu atvaļinājumu ir uzskatāmas par īpaši svarīgu Savienības sociālo tiesību principu, no kura nevar izdarīt atkāpes un kuru kompetentās valsts iestādes var īstenot tikai ievērojot Direktīvā 2003/88/EK skaidri noteiktos ierobežojumus (skat. Eiropas Savienības Tiesas (turpmāk tekstā – “Tiesa”) spriedumus, 2016. gada 20. jūlijs, *Maschek*, C-341/15, 25. punkts, un 2014. gada 12. jūnijs, *Bollacke*, C-118/13, 15. punkts).
- 18 Tiesībām uz apmaksātu atvaļinājumu ir divi aspekti: tiesības uz atvaļinājumu un tiesības uz atalgojuma saglabāšanu atvaļinājuma laikā (skat. Tiesas 2018. gada 6. novembra spriedumu apvienotajās lietās *Bauer* un *Willmeroth* u.c. C-569/16 un C-570/16, 39. punkts).
- 19 Ņemot vērā iepriekš minēto, Direktīvas 2003/88/EK 7. pantu – saskaņā ar kuru apmaksātu atvaļinājumu nevar aizstāt ar finansiālu atlīdzību, izņemot gadījumus, kad pārtrauc darba attiecības – nevar interpretēt šauri, par sliktu tiesībām, kuras darba ņēmējam ir saskaņā ar šo direktīvu (skat. iepriekš minēto spriedumu *Bollacke*, 22. punkts).
- 20 Minētās tiesības, kuru mērķis ir, pirmkārt, ļaut darba ņēmējam atpūsties un, otrkārt, izmantot laiku relaksācijai un brīvā laika nodarbēm (Tiesas 2009. gada 20. janvāra spriedums apvienotajās lietās *Schultz-Hoff* u.c., C-350/06 un C-520/06, 25. punkts, un 2018. gada 4. oktobris, *Dicu*, C-12/17, 27. punkts), ir balstītas uz pieņēmumu, ka darba ņēmējs ir faktiski strādājis atsaucē laikposmā, un tādēļ viņa veselībai un drošībai ir nepieciešams relaksācijas laiks.
- 21 Tātad tiesības uz ikgadēju apmaksātu atvaļinājumu *principā* ir jānosaka atkarībā no atbilstoši darba līgumam faktiski nostrādātajiem laikposmiem (spriedums, 2018. gada 4. oktobris, *Dicu*, C-12/17, 28. punkts).
- 22 Tomēr tiesību uz apmaksātu ikgadēju atvaļinājumu būtība ir saistīta ar tiesību saņemt finansiālu kompensāciju par neizmantoto ikgadējo atvaļinājumu darba tiesisko attiecību izbeigšanas brīdī. Šajā ziņā ierobežojumi šīm tiesībām var tikt paredzēti vienīgi, ievērojot stingros Hartas 52. panta 1. punktā paredzētos nosacījumus un it īpaši – šo tiesību būtību. Tādējādi dalībvalstis nevar atkāpties no principa, saskaņā ar kuru iegūtās tiesības uz apmaksātu ikgadējo atvaļinājumu nevar izbeigties, beidzoties atsaucē laikposmam un/vai valsts tiesībās noteiktajam pārceļšanas laikposmam, ja darba ņēmējs nav varējis izmantot savu atvaļinājumu (skat. Tiesas spriedumu, 2017. gada 29. novembris, *King*, C-214/16, 56., 57.–59. punkts [redakcijas piezīme: iepriekš minētais spriedums apvienotajās lietās *Bauer* un *Willmeroth* u.c. C-569/16 un C-570/16, 59. punkts])).

- 23 Saskaņā ar minētiem principiem tiesības uz finansiālu kompensāciju par neizmantoto atvaļinājumu tika atzīta gadījumos, kad pirms darba tiesisko attiecību izbeigšanas darbinieks nav varējis to izmantot,
- jo visu vai daļu bāzes [atsauces] laikposma un/vai pārcelšanas perioda ir atradies slimības atvaļinājumā (iepriekš minētie Tiesas spriedumi, *Schultz-Hoff* u.c., 62. punkts; *Maschek*, 31. punkts un 2017. gada 29. novembris, *King* C-214/16, 65. punkts);
 - jo ir nomiris, ņemot vērā, ka, ja būtu jāuzskata, ka tāds kompensācijas pienākums izbeigtos ar darba attiecību izbeigšanos darba ņēmēja nāves dēļ, kāds nejaušs notikums ar atpakaļejošu spēku radītu pilnīgu tiesību uz ikgadēju apmaksātu atvaļinājumu, kuras ir paredzētas Savienības tiesībās, zudumu (skat. iepriekš minēto spriedumu *Bollacke*, 25., 26. un 30. punkts; un spriedumu, 2018. gada 6. novembris, *Kreuziger*, C-619/16, 33. punkts).
- 24 Ņemot vērā šo Savienības tiesību un judikatūras analīzi iesniedzējtiesa uzskata, ka starp tiesību uz apmaksātu atvaļinājumu un darba pienākumu veikšanu atsauces periodā nav pilnīga automātisma, un ka katrā ziņā kompensācijas atzīšanu var ietekmēt ārējie faktori, kurus darbinieks nevar ietekmēt.
- 25 Ņemot vērā iepriekš minēto, iesniedzējtiesa pauž dažus apsvērumus tieši par atlaišanas ietekmi uz tiesībām uz apmaksātu atvaļinājumu valsts tiesībās.
- 26 Itālijā pastāv pastāvīga judikatūra, saskaņā ar kuru, ja atlaišana ir atzīta par prettiesisku ar tiesas spriedumu, gadījumā, ja ir piemērojama faktiskā aizsardzība, darbiniekam ir tiesības uz atjaunošanu darbā. Spriedums, kurā ir atzīts atlaišanas prettiesiskums un ir uzdots atjaunot darbinieku darbā, tieši atjauno darba tiesiskās attiecības, bez vajadzības, lai darba devējs veiktu atkārtotu pieņemšanu darbā, tādējādi, ka no juridiskā viedokļa ir uzskatāms, ka darba tiesiskās attiecības nekad netika izbeigtas (skat. it īpaši *Corte suprema di cassazione* (turpmāk tekstā – “*Cassazione*”) spriedumus, 2008. gada 29. janvāris, Nr. 2139 un 2005. gada 20. septembris, Nr. 18497).
- 27 Turklāt ir ticis atzīts, ka gadījumā, ja atlaišana ir atzīta par prettiesisku, darbinieka atalgojumu no atlaišanas dienas līdz dienai, kad tas izmantoja tiesības izvēlēties finansiālu kompensāciju, nevis atjaunošanu darbā, izmaksa neiekļauj arī kompensāciju par neizmantotu atvaļinājumu, kas pienākas vienīgi gadījumā, ja darbinieks, faktiski esot nodarbinātam, ir visu gadu veicis savus darba pienākumus neizmantojot atvaļinājumu, jo esot atlaistam laikposmā starp atlaišanu un finansiālās kompensācijas izvēli atjaunošanas darbā vietā darbinieks ir “piespiedu” atpūtas situācijā (skat. *Cassazione* spriedumu, 2016. gada 29. novembris, Nr. 24270). Tā kā tiesības izvēlēties aizstāt atjaunošanu darbā ar kompensāciju izmantošana no juridiska viedokļa ir pielīdzināma pašai atjaunošanai darbā, minētās atziņas *mutatis mutandis* ir piemērojamas laikposmam starp atlaišanu un atjaunošanu darbā.

- 28 Ņemot vērā šādu situāciju Savienības un Itālijas tiesiskajā regulējumā un judikatūrā, iesniedzējtiesai ir radušās interpretācijas šaubas, vai gadījumā, ja darba tiesiskās attiecības ir apturētas darba devēja prettiesiskās darbības dēļ, kaut arī formāli tās turpinās saskaņā ar galīgu tiesas spriedumu ar atpakaļejošu spēku, darbiniekam, kas nav varējis strādāt apstākļa, kuru tas neietekmē, dēļ, ir tiesības uz kompensācijas par uzkrāto, bet neizmantoto atvaļinājumu izmaksu, vienīgi par laikposmu starp atlaišanu un atjaunošanu darbā: aizsargājot Savienības sociālo pamattiesību, kas darbiniekam ir piešķirta, bet kuru tas nav varējis izmantot.
- 29 Pēc iesniedzējtiesas uzskatiem, šajā lietā uzdotais prejudiciālais jautājums vēl nav ticis izskatīts Tiesā, un tādēļ ir pieņemams, kā arī būtisks konkrētās lietas izspriešanai.

DARBA VERSIJA